

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
Strandgaten 229
5804 BERGEN

Deres ref

Vår ref

Dato

17/763-2

8. januar 2018

Instruks om tildeling av leiefartøytillatelse, og om unntak fra kvoteutnyttelse ved havari og forlis

1. Innledning

Denne instruks gir retningslinjer for når det skal kunne tildeles leiefartøytillatelse for fiske og fangst ved havari og forlis, og ved kontrahering av nybygg. Hjemmel for tildeling av leiefartøytillatelse finnes i dag i følgende forskriftsbestemmelser:

- forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften) § 1-7
- forskrift 20. desember 2017 nr. 2297 om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske og enkelte andre fiskerier for 2018 (deltakerforskriften) § 51

Instruksen gir også retningslinjer for når det skal kunne gis unntak fra reglene om kvoteutnyttelse ved havari og forlis. Hjemmel for å gi slikt unntak finnes i dag i sjuende ledd i kvoteutnyttelsesbestemmelsene i flere av de årlige reguleringsforskriftene.

Instruksen erstatter gjeldende instruks om leiefartøy og kvoteutnyttelse, jf. pkt. 11 nedenfor.

2. Tilfeller hvor bruk av leiefartøy og unntak fra kvoteutnyttelse kan tillates

Det følger av deltakerloven § 4 annet ledd annet og tredje punktum at en fiskeritillatelse ikke kan nyttes til annet fartøy enn det tillatelsen gjelder, og at andre enn den som er gitt tillatelsen ikke kan nytte fartøyet til fiske eller fangst uten egen tillatelse. Det er videre slik at det bare kan gis tillatelse til å bruke leiefartøy i adgangsregulerte fiskerier, og bare dersom det uttrykkelig følger av relevant forskriftsbestemmelse at slik leiefartøytillatelse kan gis.

Postadresse
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo
postmottak@nfd.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 8
www.nfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
912 660 680

Avdeling
Fiskeri- og
havbruksavdelingen

Saksbehandler
Christian
Wormstrand
22 24 64 48

Forskriftsbestemmelsene om leiefartøy er formulert som såkalte "kan-bestemmelser", dvs. at leiefartøytillatelse *kan* innvilges dersom forskriftens vilkår er oppfylt. Dette innebærer at søker ikke har et rettskrav på leiefartøytillatelse selv om forskriftens vilkår er oppfylt, men at det i tilfelle er opp til fiskeriforvaltningens frie skjønn om tillatelse skal innvilges. Det er videre slik at en søknad om leiefartøytillatelse kan avslås selv om avslagsgrunnen ikke er omtalt i denne instruksen. Vi viser til pkt. 10 nedenfor om at forvaltningen skal praktisere leiefartøybestemmelsene strengt.

Leiefartøy kan benyttes både for fartøy som har deltakeradgang i et lukket fiskeri etter deltakerforskriften og for fartøy som har spesiell tillatelse etter konsesjonsforskriften. Deltakerforskriften § 51 femte ledd åpner også for bruk av leiefartøy i åpen gruppe. For fartøy som har forhåndstilsagn om deltakeradgang i lukket gruppe etter deltakerforskriften § 49, kan det unntaksvis gis tillatelse til bruk av leiefartøy, jf. § 51 annet ledd. Ved kontrahering av nybygg gis tillatelse til bruk av leiefartøy under forutsetning av at rederiet har forhåndstilsagn om utskiftingstillatelse etter deltakerforskriften § 49 eller konsesjonsforskriften § 1-5.

Et leiefartøy kan gis adgang til å fiske slumpfiskekvoter, jf. forskrift 4. mars 2005 nr. 193 om strukturvoteordning mv. for havfiskeflåten § 15. Tilsvarende kan kvoter som fiskes av et leiefartøy avgis som grunnlag for tildeling av slumpfiskekvoter.

Hjemmelen for å gi unntak fra kvoteutnyttelsesbestemmelsene ved havari og forlis finnes i siste ledd i kvoteutnyttelsesbestemmelsene i reguleringsforskriftene. Disse unntaksbestemmelsene har sin bakgrunn i et ønske om at fartøyeier som opplever havari eller forlis ikke skal komme dårligere ut om han velger å kjøpe nytt fartøy til erstatning for det gamle, i stedet for å leie fartøy. Disse bestemmelsene åpner for at Fiskeridirektoratets regionkontor kan gjøre unntak fra kvoteutnyttelsesreglene for fartøy som erverves til erstatning for fartøy som på grunn av havari eller forlis har vesentlig driftsavbrudd. Det er en forutsetning at øvrige vilkår for bruk av leiefartøy ellers er oppfylt.

Unntak fra kvoteutnyttelse ved havari og forlis kan være aktuelt både dersom ervervet av erstatningsfartøyet er av midlertidig karakter fordi det etter en viss tid skal selges tilbake til opprinnelig eier, og dersom ervervet av erstatningsfartøyet har en mer varig karakter. Denne unntaksbestemmelsen kan også komme til anvendelse overfor opprinnelig eier når vedkommende henter fartøyet tilbake innenfor bestemte frister, jf. nedenfor. Unntaksbestemmelsen kan videre få anvendelse både ved deltakelse i lukket og åpen gruppe, og ved fiske i medhold av spesiell tillatelse. Det er en forutsetning at øvrige vilkår for tildeling av leiefartøytillatelse i det aktuelle fiskeriet og den aktuelle gruppen er oppfylt.

3. Generelt om når det kan tildeles leiefartøytillatelse

Dette punktet gjelder behandling av alle typer av leiefartøysaker, dvs. både ved havari og forlis og ved kontrahering av nybygg.

Ved behandling av søknad om leiefartøytillatelse skal det stilles krav om at leiefartøyet er innenfor størrelsesgrensen som gjelder for det aktuelle fiskeriet og den aktuelle gruppen, og dessuten egnet og utrustet for det aktuelle fiskeriet.

Det er anledning til å gi flerbåtsrederier tillatelse til å bruke annet fartøy i eget eie som leiefartøy dersom vilkårene for bruk av leiefartøy for øvrig er oppfylt.

Særlig om åpen gruppe

Tillatelse til å benytte leiefartøy i lukket gruppe kan også gjøres gjeldende i åpen gruppe, både ved havari og forlis og ved kontrahering av nybygg, dersom vilkårene i deltakerforskriften § 51 femte ledd første punktum er oppfylt. Leiefartøytillatelse etter denne bestemmelsen skal bare gjøres gjeldende for åpen gruppe i den utstrekning leiefartøyet har en faktiske lengde som er innenfor vilkårene for å delta i åpen gruppe i det aktuelle fiskeriet. Dette innebærer for eksempel etter gjeldende regler at direktoratet i slike tilfeller ikke skal gi tillatelse til å benytte leiefartøy på eller over 28 meter faktisk lengde i åpen gruppe i fisket etter blåkveite, jf. deltakerforskriften for 2018 § 35 bokstav a. Det skal heller ikke kunne gis tillatelse til å benytte leiefartøy på eller over 11 meter faktisk lengde i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper nord for 62 grader nord, jf. deltakerforskriften for 2018 § 13 første ledd bokstav a. Dersom fartøyet leiefartøyet kommer til erstatning for har unntak etter § 13 annet ledd fra lengdegrensen i § 13 første ledd bokstav a, kan det likevel etter § 51 femte ledd første punktum gis leiefartøytillatelse for fartøy på eller over 11 meter i åpen gruppe i dette fiskeriet så lenge leiefartøyet er mindre enn fartøyet det kommer til erstatning for.

Ved havari og forlis kan det også gis leiefartøytillatelse som bare gjelder for åpen gruppe i medhold av deltakerforskriften § 51 femte ledd annet punktum, men da gjelder det strengere vilkår for tildeling enn etter første punktum, jf. nærmere omtale i pkt. 4 nedenfor.

Krav til forholdsmessighet mellom leiefartøyetets størrelse og driftsgrunnlaget

I kystfiskeflåten skal det ikke tildeles leiefartøytillatelse dersom leiefartøyetets størrelse ikke står i et rimelig forhold til driftsgrunnlaget det skal fiskes på. Dette begrunnes i at rederiet ikke skal stilles i en gunstigere posisjon ved bruk av leiefartøy enn om det hadde benyttet sitt eget fartøy.

Hvorvidt leiefartøyetets størrelse og driftsgrunnlaget står i et rimelig forhold til hverandre vil bero på en konkret vurdering fra forvaltningens side. Det vil være relevant å se hen til flere størrelsesparametere hos leiefartøyet, som fartøylengde, lasteromsvolum, motorkraft og fangsteffektivitet. Det vil videre kunne være relevant å se hen til reguleringsopplegget i det aktuelle fiskeriet. Dersom reguleringsopplegget er liberalt i de minste fartøygruppene, vil det være mindre aktuelt å slippe til fartøy av en viss størrelse fordi dette vil kunne undergrave reguleringsopplegget. Det er imidlertid ikke noe absolutt krav om at leiefartøyet må ha en faktisk lengde som tilsvarer den hjemmelslengdegruppen i Finnmarksmodellen som driftsgrunnlaget hører til dersom det dreier seg om lukket gruppe. Det kan også være

relevant å se hen til størrelsen på fartøyet som er (eller var) tildelt kvotene som leiefartøyet skal fiske på.

I nybyggssaker kan det tenkes at det er gitt ervervstillatelse for et nybygg som er betydelig større enn driftsgrunnlaget. Hvis leiefartøyet er av samme størrelse som nybygget eller bare litt mindre, vil det måtte bero på en konkret vurdering om det er hensiktsmessig å avslå leiefartøysøknaden i medhold av forholdsmessighetskravet i leiefartøysaker. I denne vurderingen vil det kunne være naturlig å vurdere særskilt faren for misbruk av ordningen.

I havfiskeflåten er det ikke et tilsvarende behov for forholdsmessighet mellom leiefartøy og driftsgrunnlag. Det skal derfor ikke stilles et eget krav om slik forholdsmessighet ved behandling av søknader om bruk av leiefartøy i havfiskeflåten.

Tildeling på tvers av fartøygrupper

Ved behandling av søknad om leiefartøytillatelse i havfiskeflåten skal forvaltningen i utgangspunktet stille krav om at både fartøyet som ønskes brukt som leiefartøy, og fartøyet som er tildelt kvotene leiefartøyet skal fiske på, er tildelt spesiell tillatelse i minst en felles konsesjonsgruppe, eventuelt må begge fartøyene ha deltakeradgang for konvensjonelle havfiskefartøy.

Det kan likevel gjøres unntak fra dette kravet etter en konkret skjønnsmessig vurdering. I den skjønnsmessige vurderingen kan det legges vekt på om det foreligger særlig behov for å benytte et leiefartøy som ikke er tildelt konsesjon i samme gruppe, for eksempel hvis det dreier seg om et kort sesongfiskeri, et fiskeri med stor aktivitet eller et fiskeri med få fartøy. Det kan også legges vekt på om fartøyene eller fartøyet og forhåndstilsagnet om utskiftingstillatelser er knyttet til grupper med relativt like driftsgrunnlag. For eksempel bør det som hovedregel tillates bruk av leiefartøy hvis det dreier seg om henholdsvis pelagisk tråltillatelse og ringnottillatelse, eller henholdsvis torsketråltillatelse og seitråltillatelse.

Ved behandling av søknad om leiefartøytillatelse i kystfiskeflåten gjelder det ikke noe krav om at fartøyet som ønskes brukt som leiefartøy, og fartøyet som er (eller var) tildelt kvotene leiefartøyet skal fiske på, må ha minst én deltakeradgang i samme fiskeri.

4. Særlig om tildeling av leiefartøytillatelse eller unntak fra kvoteutnyttelsesreglene ved havari eller forlis

Dette punktet gjelder bare der tillatelse til bruk av leiefartøy eller unntak fra bruk av kvoteutnyttelsesreglene skyldes havari eller forlis, herunder at fartøyet er ødelagt slik som beskrevet i deltakerforskriften § 51 annet ledd.

Leiefartøytillatelse og unntak fra kvoteutnyttelsesreglene kan bare gis når forlis eller havari medfører vesentlig driftsavbrudd. Dersom det dreier seg om et fartøy som har forhåndstilsagn om deltakeradgang i lukket gruppe etter deltakerforskriften § 49, kan det gis

tillatelse til bruk av leiefartøy ved vesentlig forsinket levering fra verft dersom fartøyet er blitt ødelagt i brann eller liknende, jf. deltakerforskriften § 51 annet ledd.

Forlis og havari

Deltakerloven slår i § 10 fast at ervervstillatelsen faller bort ved forlis. Tillatelsen må i slike tilfelle anses umiddelbart bortfalt ettersom den er knyttet til et konkret fartøy.

Vilkårene for bruk av leiefartøy eller særskilt kvoteutnyttelse skal likevel anses for å være oppfylt såfremt det godtgjøres at det forliste fartøyet skal repareres eller det skal settes inn et erstatningsfartøy, jf. kommentarene til § 10 i Ot.prp. nr. 67 (1997-1998).

Det er i relasjon til havaribegrepet de fleste tolkningsproblemene oppstår. I praksis har det vært lagt til grunn at det relevante vurderingskriteriet når det gjelder havaribegrepet er skadetypen. For at en skade kan sies å være en følge av havari, må skaden normalt ha oppstått plutselig og uventet.

En konsekvens av dette er at driftsavbrudd som faller inn under den vanlige driftsrisiko, som skyldes utbedring av fartøyet eller som kan karakteriseres som vedlikehold, ikke kan sies å være en følge av havari. Bruk av leiefartøy eller særskilt kvoteutnyttelse kan således ikke tillates i disse tilfellene. Dette gjelder selv om driftsavbruddet er vesentlig. Ved totalhavari på RSW-anlegg kan det likevel etter en helhetsvurdering gis tillatelse til bruk av leiefartøy eller særskilt kvoteutnyttelse.

Eksempler på havari hvor det kan tillates leiefartøy er:

- Grunnstøting
- Brann
- Havari på hovedmaskineri inklusive havari på gir
- Andre skader som i art og omfang kan sidestilles med grunnstøting, brann og havari på hovedmaskineri inklusive havari på gir.
- Totalhavari på RSW-anlegg

Tilsvarende er det et krav om at skaden har oppstått plutselig og uventet hvis fartøyet blir ødelagt ved brann eller liknende på verft, jf. deltakerforskriften § 51 annet ledd. Skader som er innenfor verftets vanlige driftsrisiko, vil således ikke kunne danne grunnlag for bruk av leiefartøy.

Ovennevnte eksempler på havari passer ikke for fartøy som er under bygging på verft, da disse på havaritidspunktet normalt ikke var klare for vanlig drift. Deltakerforskriften § 51 annet ledd stiller i stedet et krav om at fartøyet er blitt ødelagt. Ordet "ødelagt" innebærer at skaden må være betydelig. Ofte vil det også dreie seg om skader av et slikt omfang at fartøyet ikke kan repareres, men det kan ikke stilles et absolutt krav om dette. Et fartøy kan også anses for ødelagt i forskriftens forstand selv om det er reparerbart.

Vesentlig driftsavbrudd

Når det gjelder vilkåret om at driftsavbruddet må være vesentlig, kan det vanskelig oppstilles noen eksakt tidsramme for hvor lang tid fartøyet må være forhindret fra å kunne delta i fisket.

Ved vurderingen av om driftsavbruddet er vesentlig, vil relevante momenter kunne være om det er sesong for det aktuelle fisket på havaritidspunktet, samt om fartøyet tradisjonelt har deltatt i dette fisket på tilsvarende tid av året. Andre hensyn kan også gjøre seg gjeldende, og det må derfor foretas en helhetsvurdering i det enkelte tilfellet.

De samme hensyn vil gjøre seg gjeldende ved vurdering av om det foreligger en vesentlig forsinket levering fra verft etter deltakerforskriften § 51 annet ledd.

Særlig om leiefartøytilatelse som bare gjelder åpen gruppe

Ved havari og forlis kan det tildeles leiefartøytilatelse for fartøy som bare har adgang til å delta i åpen gruppe dersom vilkårene i deltakerforskriften § 51 femte ledd annet punktum er oppfylt. Det følger av denne forskriftsbestemmelsen at det i tilfelle blant annet er et vilkår at leiefartøyet har en lengde på mindre enn 11 meter, uavhengig av om det havarerte eller forliste fartøyet er 11 meter eller lengre.

Det er en forutsetning for å gjøre leiefartøytilatelse etter deltakerforskriften § 51 femte ledd annet punktum gjeldende for åpen gruppe i fisket etter kongekrabbe at både eier av leiefartøyet og eier av det havarerte eller forliste fartøyet er registrert i fiskermanntallet som bosatt i Øst-Finnmark eller Måsøy kommune i de siste tolv månedene med mindre relevant dispensasjonsadgang i deltakerforskriften kommer til anvendelse.

Leiefartøytilatelse etter § 51 femte ledd annet punktum skal ikke gi rett til å fiske kystfiskekvote av torsk med mindre både eier av det havarerte eller forliste fartøyet og eier av leiefartøyet er bosatt i det særskilte området som kystfiskekvoten gjelder for.

5. Vilkår for tillatelse til leiefartøy ved kontrahering av nybygg

Dette punktet gjelder bare leiefartøytilatelse ved kontrahering av nybygg.

Ordningen med bruk av leiefartøy ved kontrahering av nybygg ble innført ved forskriftsendringer vedtatt dels av departementet og dels som kongelig resolusjon 21. juni 2016. Bakgrunnen var stortingsbehandlingen av Prop. 59 L (2012-2013) Endringer i deltakerloven, fiskeriforbudsloven mv., jf. særlig kap. 7.1. Formålet var å legge bedre til rette for en naturlig fornying av fiskeflåten. En slik fornying vil sikre en miljøeffektiv og klimavennlig flåte og kan bidra til bedre arbeidsbetingelser for mannskap, og mer effektive fangstmetoder. Statsrådsforedraget til den kongelige resolusjonen 21. juni 2016 gir en del retningslinjer for når det skal tildeles leiefartøytilatelse ved kontrahering av nybygg. Disse retningslinjene skal legges til grunn ved behandling av søknader om bruk av leiefartøy i nybyggssaker.

Det er en viss adgang til å bruke leiefartøy ved forhåndstilsagn om strukturkvoter. Nærmere retningslinjer for tildeling av slik tillatelse er fastsatt i Nærings- og fiskeridepartementets instruks 20. mars 2014 om bruk av leiefartøy ved forhåndstilsagn om strukturkvoter.

Gjentatt bruk av leiefartøy

Forskriftene stiller bl.a. som vilkår for leiefartøytillatelse ved kontrahering av nybygg at leiefartøyet ikke har fisket i henhold til annen leiefartøytillatelse i løpet av siste to år. Dette vil bidra til å forhindre at rederier baserer seg på regelmessige inntekter fra utleie av fartøy i strid med ordningens formål. En slik utleievirksomhet vil kunne skape utfordringer for mannskapet, ved at de regelmessig avskjæres fra å arbeide om bord på fartøyet de er knyttet til.

En naturlig konsekvens av dette vilkåret er at det ikke samtidig kan tildeles to leiefartøytillatelser (for to forskjellige utskiftingstillatelser) for ett og samme leiefartøy.

Dette vilkåret er imidlertid ikke til hinder for at det kan gis én leiefartøytillatelse som gir utleier og leier adgang til å veksle flere ganger mellom å fiske respektive kvotesett med fartøyet, dersom øvrige vilkår for leiefartøytillatelsen er oppfylt i hele perioden tillatelsen gjelder. Det kan uansett bare fiskes på ett av kvotesettene pr. tur.

Pro forma, omgåelse av regelverket

Fiskeridirektoratet bør være spesielt oppmerksom på pro forma-arrangementer, både i forhold til nybyggskontrakten og i forhold til leiekontrakten. Det skal ikke gis tillatelse til leiefartøy dersom det er grunn til å tro at et av disse arrangementene er pro forma. Dersom det etter en konkret vurdering av den enkelte søknad framstår som sannsynlig at motivet ikke er å finansiere nybygg som rederiet skal benytte seg av, bør det ikke gis tillatelse til bruk av leiefartøy. Det kan blant annet være grunn til å avslå en søknad dersom utskiftingstillatelsen kommer til erstatning for et nyinnkjøpt fartøy som rederiet i liten grad har benyttet i fiske, eller det er grunn til å tro at rederiet har til hensikt å videreselge nybygget rett etter at det er anskaffet.

Det er et krav etter forskriften at det er inngått bindende kontrakt om kjøp av nybygg med levering innen to år. Det er ikke tilstrekkelig at rederiet har planer om kontrahering av nybygg. Dersom det er grunn til å tvile på at levering vil skje innen to år, skal tillatelse til leiefartøy avslås. Rederiet skal dokumentere finansiering av nybygget, fortrinnsvis gjennom et reelt lånetilsagn fra finansieringsinstitusjon, og det skal dokumenteres hva finansieringsinstitusjonen spesifikt krever av egenkapital fra rederiet.

Det bør videre være en forutsetning for tillatelse til bruk av leiefartøy at det i tillegg til utskiftingstillatelsen er gitt ervervstillatelse for nybygg til utskifting av det solgte fartøyet, for å påse at nybygget er et reelt erstatningsfartøy for det tidligere fartøy.

Dersom et rederi som har fått leiefartøytillatelse ved kontrahering av nybygg, velger å videreselge nybygget uten å benytte det nevneverdig i fiske innebærer dette at ordningen er

benyttet i strid med forutsetningene, og eventuell senere søknad fra rederiet om bruk av leiefartøy vil kunne avslås etter en konkret vurdering. Tilsvarende bør gjelde hvis nybygget ikke er realisert, og dette ikke skyldes forhold utenfor rederiets kontroll, eller det av andre grunner framstår som om ordningen er misbrukt. Det er ikke fastsatt noen karantenetid, men det er etter vår mening ikke rimelig at et rederi som misbruker ordningen skal få sjansen til å benytte den igjen i overskuelig framtid.

Nærmere om fastsettelse av kvote som leiefartøyet kan fiske på

Deltakerforskriften § 51 niende ledd regulerer fastsettelse av kvotestørrelse som leiefartøyet skal fiske på. Det følger av bestemmelsen at det i nybyggssaker som et utgangspunkt skal ses hen til utskiftingsfartøyets faktiske lengde, i den utstrekning faktisk lengde inngår i beregningsgrunnlaget. Tilsvarende gjelder for bestemmelser om redskapsfleksibilitet så langt det passer.

Bestemmelsen i § 51 niende ledd åpner imidlertid også for at direktoratet kan gjøre unntak fra nevnte utgangspunkt. Formålet med en slik unntaksbestemmelse er å unngå at det legges til rette for misbruk av ordningen med leiefartøy i nybyggssaker.

Det skal bero på en konkret skjønnsmessig vurdering av den enkelte nybyggssak om det bør gjøres unntak fra utgangspunktet i § 51 niende ledd, for å unngå misbruk. Det skal derfor som hovedregel gjøres unntak dersom rederiet har eid utskiftingsfartøyet i en relativt kort periode før det søkes om bruk av leiefartøy, og søknaden om leiefartøytillatelse på tross av dette ikke avslås. Det bør også som hovedregel gjøres unntak dersom utskiftingsfartøyet er betydelig mindre enn leiefartøyet og nybygget. Dersom det gjøres unntak bør en normalt legge til grunn nybyggets faktiske lengde slik den framgår av nybyggskontrakten, ved fastsettelse av kvote som leiefartøyet kan fiske på, og ved avklaring av redskapsfleksibilitet.

I nybyggssaker skal det uttrykkelig framgå av leiefartøyvedtaket hvilken fartøystørrelse som skal legges til grunn.

6. Varighet av tillatelser til leiefartøy ved havari og forlis

Dette punktet gjelder bare leiefartøy ved havari og forlis, herunder at fartøyet er ødelagt slik som beskrevet i deltakerforskriften § 51 annet ledd.

Leiefartøybestemmelsene har ikke til formål å gi langvarig tillatelse til å benytte leiefartøy. Den fartøyeier som ikke velger den raskeste måten å reparere fartøyet på, kan derfor ikke påregne tillatelse til bruk av leiefartøy for lengre tid enn det ville gått om han oppsøkte ethvert ledig verksted som var egnet for å utbedre fartøyet.

For fartøy som har sitt driftsgrunnlag i de fiskerier som er adgangsregulert i deltakerforskriften, skal tillatelsen gis varighet svarende til det tidsrom som det er søkt om leiefartøy for, dog slik at leieforholdet må være avsluttet innen 6 måneder regnet fra tidspunktet for forliset eller havariet. Faller fristen etter dette etter 31. desember i skadeåret,

skal fristen settes til 31. desember fordi dette korresponderer med forskriftens gyldighet. I slike tilfeller skal det likevel som regel gis fristforlengelse når neste års deltakerforskrift er fastsatt dersom det søkes om dette, dog slik at leieforholdet må være avsluttet innen 6 måneder regnet fra tidspunktet for forliset eller havariet.

For fartøy som har forhåndstilsagn om deltakeradgang, jf. deltakerforskriften § 51 annet ledd, gjelder at tillatelsen tidligst kan gis varighet fra bindende avtalt tidspunkt for levering fra verftet. Dersom det før skadetidspunktet var klart at levering fra verftet uansett ville ha blitt forsinket, kan tillatelse til bruk av leiefartøy tidligst gis varighet fra tidspunkt for mest sannsynlig levering fra verftet hvis fartøyet ikke hadde blitt ødelagt.

For fartøy som har sitt driftsgrunnlag i spesiell tillatelse, skal tillatelsen gis varighet svarende til det tidsrom som det er søkt om leiefartøy for, dog slik at leieforholdet må være avsluttet innen 6 måneder regnet fra tidspunktet for forliset eller havariet.

Dersom vilkårene for forlengelse er til stede allerede på tidspunktet for første gangs innvilgelse, kan det gis tillatelse ut over seks måneder regnet fra tidspunktet for forliset eller havariet, men ikke ut over tidsperioden som følger av konsesjonsforskriften § 1-5 annet ledd eller 31. desember ved deltakelse i fiske som er adgangsregulert etter deltakerforskriften. Det er med andre ord nødvendig at reder allerede på tidspunktet for første gangs innvilgelse gjennom konkrete tiltak har vist at han vil reparere sitt fartøy eller skaffe nytt, dersom tillatelse skal gis ut over seks måneder.

Dersom reder gjennom konkrete tiltak har vist at han vil reparere sitt fartøy eller skaffe nytt, kan det gis fristforlengelse. Konkrete tiltak kan være at fartøyet er på verksted, eller at det er søkt om ervervstillatelse for erstatningsfartøy som skal leveres senere, jf kommentarene til § 10 i Ot.prp. nr. 67 (1997-1998).

Det skal likevel ikke gis fristforlengelser som innebærer at det samlet blir gitt tillatelse til bruk av leiefartøy ut over den tidsperioden som følger av konsesjonsforskriften § 1-5 andre ledd og deltakerforskriften § 49 tredje ledd om forhåndstilsagn om utskiftingstillatelse.

Hvis reder ikke har gjort noen tiltak for å reparere sitt fartøy eller skaffe nytt, vil hovedregelen i deltakerlovens § 10 kunne komme til anvendelse og grunnlaget for fristforlengelse ikke være til stede.

Forskriften er heller ikke til hinder for å bytte ut leiefartøyet med et nytt leiefartøy dersom vilkårene for leiefartøytillatelse fortsatt er til stede. Dette kan være aktuelt dersom det av en eller annen grunn ikke lenger er aktuelt å benytte det leiefartøyet en allerede har tillatelse for, for eksempel dersom sistnevnte leiefartøy havarerer eller eier av fartøyet selv skal benytte fartøyet i fisket.

7. Varighet av unntak fra kvoteutnyttelsesbestemmelsene

Unntak fra kvoteutnyttelsesbestemmelsene ved havari og forlis har betydning for beregning av kvoten et fartøy kan fiske, og det reises således i utgangspunktet ikke noe spørsmål om varighet av tillatelse.

Det kan imidlertid tenkes at ervervet av erstatningsfartøyet er midlertidig og under forutsetning av at opprinnelig eier skal erverve det tilbake, typisk når det havarerte fartøyet er blitt reparert. For at opprinnelig eier/tilbakeerøver skal bli stilt i samme posisjon som utleier av leiefartøy, er det nødvendig at det åpnes for at han ved tilbakeervervet kan dra nytte av samme gunstige kvoteutnyttelse som den midlertidige erververen ved det første ervervet. Det vil i tilfelle være en forutsetning at det allerede i forbindelse med søknad om særskilt kvoteutnyttelse også søkes om særskilt kvoteutnyttelse ved tilbakeervert. Bestemmelsene om varighet og forlengelse av tillatelse til leiefartøy ved havari og forlis gjelder tilsvarende så langt de passer.

8. Varighet av tillatelse til bruk av leiefartøy ved kontrahering av nybygg

Tillatelse til bruk av leiefartøy ved kontrahering av nybygg skal aldri gis lengre varighet enn utskiftingstillatelsens varighet. Dette gjelder enten utskiftingstillatelsen er gitt med hjemmel i konsesjonsforskriften § 1-5 eller deltakerforskriften § 49 tredje ledd. I utgangspunktet skal tillatelsen heller ikke gis varighet ut over bindende avtalt dato for levering av nybygg, jf. konsesjonsforskriften § 1-7 fjerde ledd og deltakerforskriften § 51 fjerde ledd.

Forskriftene åpner imidlertid også for at det unntaksvis kan gis tillatelse til bruk av leiefartøy ut over bindende avtalt dato for levering av nybygg. Det er i tilfelle en forutsetning at det foreligger bindende kontrakt om kjøp av nybygg med levering senest innen utløpet av inneværende kalenderår, og at det dokumenteres at levering av nybygg er forsinket som følge av forhold utenfor rederiets kontroll. Dette innebærer bl.a. at tillatelse til bruk av leiefartøy ut over bindende avtalt dato for levering av nybygg ikke kan gis før i samme kalenderår som det er avtalt levering. Tillatelse med varighet ut over bindende avtalt dato kan uansett ikke gis lengre varighet enn det er dokumentert forsinkelse som har sin årsak i forhold utenfor rederiets kontroll.

Det er videre mulig å forlenge en leiefartøytillatelse ved kontrahering av nybygg innenfor rammene for første gangs tildeling i konsesjonsforskriften § 1-7 og deltakerforskriften § 51. Dersom en leiefartøytillatelse er gitt i medhold av konsesjonsforskriften § 1-7 tredje ledd annet punktum første alternativ, kan den forlenges ut over det som følger av denne bestemmelsen dersom vilkårene for tildeling etter § 1-7 annet punktum annet alternativ er tilstede. Tilsvarende gjelder for leiefartøytillatelser i medhold av deltakerforskriften § 51 tredje ledd tredje punktum første og annet alternativ.

Forskriften er heller ikke til hinder for å bytte ut leiefartøyet med et nytt leiefartøy dersom vilkårene for leiefartøytillatelse fortsatt er til stede. Dette kan være aktuelt dersom det av en

eller annen grunn ikke lenger er aktuelt å benytte det leiefartøyet en allerede har tillatelse for, for eksempel dersom sistnevnte leiefartøy havarerer eller eier av fartøyet selv skal benytte fartøyet i fisket.

9. Fastsettelse av vilkår

Enhver tillatelse til bruk av leiefartøy skal være betinget av at fartøyet i leietiden drives for leiers regning og risiko.

Det skal også stilles som vilkår for tillatelsen at leietaker senest en måned etter utløpet av leietiden, oversender leieavtale, alle regnskapsbilag knyttet til leieforholdet og bokføring av kostnader og fangstinntekter fra fisket i perioden og revisorattest som bekrefter at leieforholdet har vært for leiers regning og risiko, til Fiskeridirektoratets regionkontor i den region hvor leietaker hører hjemme.

For øvrig kan det i vedtaket settes de vilkår som anses nødvendig. Adgangen til å sette vilkår er ikke begrenset til det som framgår av forskriften om at høvedsmann samt hele eller deler av mannskapet skal delta i fisket med leiefartøyet.

Det skal som hovedregel settes vilkår om at rederiet som leier fartøy benytter mannskap fra fartøy som leiefartøyet kommer til erstatning for. Dersom rederiet har tillatelse til å benytte fartøy fra eget rederi som leiefartøy, skal det som hovedregel settes som vilkår at rederiet benytter mannskap fra fartøyet som leiefartøyet kommer til erstatning for slik at ikke leiefartøyordningen benyttes til å fortrenge for mannskap tilhørende ett bestemt fartøy i rederiet.

Ved leie eller erverv av større fartøy vil det i enkelte tilfelle kunne være urimelig å sette vilkår som reelt forhindrer at nøkkelpersonell tilhørende leiefartøyet, som for eksempel skipper og maskinist, i leietiden står om bord i fartøyet når dette anses påkrevet av sikkerhetsmessige eller forsikringsmessige hensyn og liknende. Det må foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfellet av om hensynet til sikkerhet eller liknende tilsier at det ikke stilles slike vilkår som nevnt over.

Tilsvarende betingelser og vilkår skal også gjelde for særskilt kvoteutnyttelse ved havari og forlis så langt de passer.

Ved havari eller forli skal det uansett settes som uttrykkelig vilkår i leiefartøytillatelsen at eier av det havarerte eller forliste fartøyet skal være høvedsmann om bord i leiefartøyet når det fiskes i åpen gruppe. Dette er ikke til hinder for at direktoratet etter søknad kan gjøre unntak fra dette vilkåret så langt det passer med de alminnelige reglene om unntak fra kravet om at fartøyeier må stå om bord som høvedsmann i åpen gruppe.

10. Streng praktisering

Innenfor disse rammer skal bestemmelsene om bruk av leiefartøy ved havari eller forlis, og ved kontrahering av nybygg praktiseres strengt. Det samme gjelder bestemmelsene om særskilt kvoteutnyttelse ved havari og forlis.

Departementet forutsetter at Fiskeridirektoratet vurderer om det bør ilegges sanksjoner etter fiskeriregelverket dersom enkeltrederier bryter vilkår fastsatt i tillatelser til bruk av leiefartøy, herunder om tillatelse bør tilbakekalles.

11. Oppheving av tidligere instruks

Instruksen erstatter Nærings- og fiskeridepartementets instruks 7. februar 2017 om tildeling av leiefartøytillatelse, og om unntak fra kvoteutnyttelse ved havari og forlis.

Med hilsen

Vidar Landmark
ekspedisjonssjef

Martin H. Bryde
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fiskebåt
Norges Fiskarlag
Norges Kystfiskarlag
Pelagisk Forening